

Resource: Maneno Muhimu (Biblica)

Biblica Study Notes (Key Terms) © 2023 Biblica Inc. Released under CC BY-SA 4.0 license. Biblica Study Notes has been adapted in the following languages: Tok Pisin, Arabic (عَرَبِيٌّ), French (Français), Hindi (हिंदी), Indonesian (Bahasa Indonesia), Portuguese (Português), Russian (Русский), Spanish (Español), Swahili (Kiswahili), and Simplified Chinese (简体中文) from Biblica Study Notes © 2023 Biblica Inc. Released under CC BY-SA 4.0 license by Mission Mutual.

Maneno Muhimu (Biblica)

D

Dagoni

Mungu wa uongo aliyeabudiwa na makundi ya watu ndani na karibu na Kanaani. Katika lugha ya Kiebrania neno Dagoni linamaanisha nafaka. Dagoni alieleweka kuwa baba wa Baali.

Damasi

Mji mkuu wa ufalme kaskazini mwa nchi ya Israeli, iko katika nchi inayojulikana sasa kama Syria. Kwa miaka mingi ilikuwa mji wa Waaramu. Iko takriban kilomita 300 kaskazini mwa Yerusalemu.

Damu

Katika Biblia kuna maana mbili za neno damu. Maana ya kwanza ni kioevu chekundu ndani ya mili ya wanadamu na wanyama. Maana ya pili ni ishara ya uhai. Uhai ni zawadi kutoka kwa Mungu. Damu ilichukuliwa kuwa muhimu kwa sababu ilionyesha kwamba mnyama au mtu alikuwa hai. Kupoteza damu kulieleweka kama kupelekea kwenye kifo. Kwa hivyo chochote kilichohusiana na kupoteza damu kilichukuliwa kuwa kichafu. Kwa sababu damu ilikuwa muhimu, ilitumika kutakasa vitu na kuviweka safi. Kumwagilia damu kutoka kwa dhabihu juu ya mtu au kitu ilikuwa ishara. Ilionyesha kwamba mtu au kitu kilikuwa kimesafishwa kutoka kwa kifo na dhambi.

Dani

Mwana wa kwanza wa Yakobo na Bilha; katika lugha ya Kiebrania, jina Dani linamaanisha alihukumu. Ukoo wake ukawa kabilia la Israeli. Dani pia ilikuwa jina la mji mkuu wa kabilia la Dani. Ulikuwa karibu na Mlima Hermoni na ulikuwa moja ya sehemu za kaskazini zaidi za Israeli.

Danieli

Kijana wa kiume aliyetoka ufalme wa kusini wakati wa utawala wa mfalme Yehoyakimu. Alitekwa kutoka Yuda na kupelekwa kuishi Babeli. Aliwatumikia wafalme kadhaa wa Babeli na Uajemi kama mtu mwenye akili na kiongozi wa serikali. Pia aliiitwa Belteshaza. Alikuwa nabii na Mungu alimpa maono na ujumbe. Haya yameandikwa katika kitabu cha Danieli.

Dario

Mfalme wa Uajemi ambaye pia aliiitwa Dario Mkuu au Dario I. Mungu alimtumia kama chombo. Dario aliwaruhusu Wayahudi kujenga upya hekalu.

Daudi

Ni mwana wa Yesu kutoka kabilia la Yuda. Alitoka katika ukoo wa Ruthu. Daudi alikuwa mchungaji alipokuwa kijana. Alimfuata Mungu kwa uaminifu na akawa mfalme maarufu zaidi wa Israeli. Alipiga vyombo vyaya muziki na kuandika nyimbo na mashairi. Alikuwa mwaminifu kwa Mungu na kumwabudu Mungu pekee. Wafalme wote baada yake walilinganishwa naye. Mungu alifanya agano na Daudi. (Agano na Daudi)

Debora

Mmoja wa waamuzi 12 wa Israeli. Alikuwa nabii katika nchi ya milima wa Efraimu. Aliwahudumia Waisraeli kwa kutatta masuala magumu kwoo. Alimteua Baraka kama kiongozi wa shambulio dhidi ya jeshi la Sisera. Wimbo wake kuhusu ushindi wao umeandikwa katika Waamuzi sura ya 5.

Delila

Mwanamke Mfilisti ambaye Samsoni alimpenda. Viongozi wa Wafilisti walimtumia kujua siri ya nguvu za ajabu za Samsoni. Samsoni alimdanganya mara tatu kuhusu siri ya nguvu zake za ajabu. Lakini Delila alimsih i hadi Samsoni alipomwambia ukweli hatimaye. Alipokea pesa kwa kumkabidhi Samsoni kwa viongozi.

Derbe

Mji katika eneo la Kirumi la Galatia huko Asia Ndogo. Paulo aliuitembelea katika safari zake tatu ili kushiriki habari njema kuhusu Yesu. Inadhaniwa kwamba barua ya Paulo kwa Wagalatia ilisomwa kwa kanisa huko.

Dhabihu

Ni kitu kilichotolewa kwa Mungu kama sadaka. Ni njia moja ya kumwabudu Mungu. Maagizo ya Mungu katika Sheria ya Musa yaliwafundisha watu wake kutoa dhabihu kwake. Wangemtolea Mungu wanyama wao, mazao na vitu vingine walivyomiliki. Wangevileta kwenye hemu takatifu au hekalu. Baadhi ya dhabihu zilikuwa sadaka za dhambi ili kulipia dhambi za watu. Hivyo ndivyo walivyosamehewa na kufanya kuwa sawa na Mungu. Dhabihu zingine zilikuwa za kumshukuru Mungu kwa baraka zake. Katika Agano Jipy, Yesu alijitoa mwenyewe kama dhabihu. Alitoa maisha yake kama sadaka ya dhambi ili kulipia dhambi za watu. Dhabihu yake inawafanya watu wanaomwamini kuwa sawa na Mungu. Wafuasi wa Yesu wanaonyesha kuwa wanashukuru kwa dhabihu yake kwa kutoa vitu vingi. Wanapoendelea na kazi ya Yesu duniani, wanatoa pesa na vitu wanavyomiliki. Wanatoa mambo wanayotarajia kufanya au kuwa nayo. Wanaweza hata kutoa maisha yao. Wanatoa kila kitu walicho nacho kwa Mungu kwa sababu wanamwamini na kumpenda. Wanatoa dhabihu kufanya yaliyo mema kwa wengine.

Dhabihu la wanyama

Njia fulani ya kuua wanyama. Hii ilifanyika ili kuabudu na kuheshimu mtu au mungu. Mazoezi haya yalikuwa ya kawaida katika nyakati na maeneo yaliyorekodiwa katika Biblia. Wafuasi wa

Mungu wa kweli walitoa wanyama dhabihu kuonyesha kwamba walikuwa wanageuka kutoka kwa dhambi. Kifo cha mnyama kilikuwa ishara ya kifo na madhara ambayo dhambi inaleta. Pia ilikuwa ishara ya adhabu kwa dhambi ambazo wanadamu hufanya. Wanyama waliuawa badala ya wanadamu. Kwa njia hii wanyama walitolewa dhabihu kulipia dhambi za watu. Watu waliokuwa wakiabudu miungu ya uongo walitoa wanyama dhabihu kwa sababu tofauti. Wangefanya hivi kuonyesha jinsi walivyojitolea kwa miungu yao ya uongo. Wangefanya hivyo kupata baraka. Wangefanya hivyo kwa sababu walidhani miungu ya uongo ilikuwa na njaa au ilikuwa na hasira.

Dhambi

Mawazo, maneno, matendo au matamanio yanayokwenda kinyume na kile ambacho Mungu anataka. Haya ni yenye madhara kwa mtu, kwa wengine na kwa viumbe vyote. Dhambi ilikuja ulimwenguni wakati Adamu na Hawa walipomwasi Mungu. Dhambi iliharibu amani kati ya Mungu na wanadamu. Iliharibu amani kati ya wanadamu na amani kati ya kila kitu ambacho Mungu aliumba. Dhambi inaleta kifo. Inawaweka wanadamu mbali na Mungu. Biblia inaelezea dhambi kama bwana na wanadamu kama watumwa wake. Dhambi ni uovu. Yesu ndiye pekee mwenye nguvu za kutosha kuharibu nguvu za dhambi. Ni Yesu pekee anayeweza kuwaweka huru wanadamu kutoka kwayo.

Dina

Binti wa Yakobo na Lea. Ndugu zake Lawi na Simeoni walimuua Shekemu baada ya kumbaka.

Dokezi

Imani kwamba Yesu hakuwa na mwili wa kibinadamu na hakuwa mwanadamu kamili. Ilitokana na wazo la Kigiriki. Wazo hili lilikuwa kwamba miili ilikuwa miovu. Wazo hili pia lilikuwa kwamba vitu vya kiroho tu ambavyo hudumu milele ndivyo vilivyokuwa vizuri. Docetism ikawa sehemu ya njia ya kufikiri inayoitwa Gnosticism. Gnosticism ilieleza kwamba ulimwengu ulikuwa na matatizo kwa sababu watu walikuwa na miili. Waghnostiki waliamini kwamba wanadamu waliokolewa kwa kuwa na maarifa ya siri.

Dunia

Katika Biblia yote, kuna maana mbili za neno dunia. Maana ya kwanza ni mahali ambapo Mungu aliumba kwa ajili ya mimea, wanyama na wanadamu kuishi. Maana ya pili ni njia ya kuzungumzia uovu. Dunia ambayo Mungu aliumba ni nzuri na sio mbaya. Lakini shetani ni mwovu na ana uwezo wa kufanya mambo maovu duniani. Watu wengi huchagua kufuata njia zake mbaya. Hivi ndivyo waandishi wa Agano Jipya walimaanisha walipoandika kuhusu njia za dunia. Pia waliandika kwamba Yesu alishinda vita dhidi ya dunia. Hii inamaanisha kwamba Yesu ana ushindi juu ya dhambi, kifo na viumbe wote waovu wa kiroho. Yesu alishinda vita hii kwa kuteseka, kufa msalabani na kufufuka kutoka kwa wafu. Kwa sababu ya hili, wafuasi wa Yesu wanaishi chini ya nguvu za Roho Mtakatifu. Hawaishi kama watumwa wa nguvu za dhambi, kifo na uovu. Hivi ndivyo waandishi wa Agano Jipya walimaanisha kuhusu kuwekwa huru kutoka kwa dunia hii mbaya.